

Η ΠΡΩΤΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΑΝΑΡΧΙΣΜΟΥ: 1861 - 1920

Ὁ φιλάργυρος ὁμοιάζει πρὸς χοῖρον, ὅστις χρησιμεύει
μόνον ὅταν σφαγῇ.

Ἡ ἰσχύουσα Πολιτεία ἀντὶ νὰ ἐκπαιδεύῃ τὸν ἄνθρωπον
ἢ διὰ μυρίων ἔκγονον

ΕΤΟΣ Α΄

ΕΝ ΠΑΡΩ ΤΗΝ 6 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1898

Ἐκείνο τὸ ὁποῖον οἶδει πολὺ μεγάλην ἰδέαν περὶ τῆς ἀ-
μαθείας τῶν ἐργατῶν εἶναι ὅτι ἀπὸ καταβολῆς κόσμου ὅλοι
οἱ πλουτοκράται τοὺς ἐκμεταλλεύονται μὲ τὰ ἴδια μέσα.

Τοὺς ἐργάτας καθιστᾷ δυστυχεῖς ὅχι τόσο ἡ πτωχεία
ὅσῃ ἡ ἀγνοία τοῦ αἰτίου τῆς δυστυχίας των.

τὸν συγκινεῖται, οὔτε τραγικῶς
τῶν κερδίζουσι τὴν ἐμπιστοσύνην του. Ἐν ὅτῃ ἡ-
το νήπιος ἰδύναντο οἱ ἴδια τέλη ἐπιδιώκοντες νὰ

μερίδιον εἰς τὴν περισυσίαν τῆς
ἐκείνου ἀκρίβηται καὶ τιμᾷ

2. 1885 - 1895 Ο Πλάτων Δρακούλης, ο Σταύρος Καλλέργης και η εξάπλωση των σοσιαλιστικών ιδεών στη φοιτητική (κυρίως) νεολαία.

Οι πρώτοι έλληνες σοσιαλιστές με συνεχή και συνεπή δραστηριότητα ήταν ο Πλ. Δρακούλης και ο Στ. Καλλέργης. Ο Δρακούλης γεννήθηκε το 1858 στην Ιθάκη απο πλούσια οικογένεια και ο πατέρας του διατέλεσε για χρόνια και με καλή φήμη κυβερνήτης του νησιού. Ο Καλλέργης γεννήθηκε το 1865 στο Μυλοπόταμο της Κρήτης και ήταν γιός του οπλαρχηγού Γεωργίου Καλλέργη. Ιδιαίτερα μορφωμένοι για την εποχή τους, μετά απο σπουδές στο πανεπιστήμιο Αθηνών, που ο Καλλέργης δεν ολοκλήρωσε, αφιερώθηκαν παθιασμένα στο σοσιαλισμό. Ωστόσο η ακαταπόνητη δράση τους δεν συνοδευόταν απο ξεκάθαρο θεωρητικό προσανατολισμό και οι αναζητήσεις τους κυμαινόταν απο τον αναρχισμό μέχρι το μεταρρυθμιστικό σοσιαλισμό και τον ουμανισμό. Τον Αύγουστο του 1885 ο Δρακούλης εκδίδει το "Αρδην". Το 1887 αναγγέλει την ίδρυση σοσιαλιστικού ομίλου και αρχίζει να συνεργάζεται με τον Καλλέργη. Το 1888, μετά απο κάποιες απογοητεύσεις αναχωρεί για το Λονδίνο όπου εκλέγεται καθηγητής της ελληνικής γλώσσας στο πανεπιστήμιο της Οξφόρδης και συναναστρέφεται με τους γνωστότερους ευρωπαίους αναρχικούς. Πρωταρχικό ρόλο στο ελληνικό κίνημα έχει πλέον ο Καλλέργης, που το 1890 εκδίδει την εφημερίδα "Σοσιαλιστής" και το 1892 αναδιοργανώνει τον "Κεντρικό Σοσιαλιστικό Σύλλογο". Το 1893 ο Καλλέργης οργανώνει, στο παναθηναϊκό στάδιο, την πρώτη στην Ελλάδα, Εργατική Πρωτομαγιά με συμμετοχή εκατοντάδων σοσιαλιστών. Το Δεκέμβρη του 1893 ο Καλλέργης θα συλληφθεί και θα φυλακιστεί για μικρό χρονικό διάστημα μετά απο ένα πολυσυζητημένο περιστατικό στη βουλή, όταν διακόποντας τη συνεδρίαση προσπάθησε απο το θεωρείο των δημοσιογράφων να εκφωνήσει ένα κύρινο λόγο υπέρ του σοσιαλισμού.

Η δραστηριότητα των Δρακούλη - Καλλέργη επιρρέασε εκατοντάδες νέους, κυρίως φοιτητές, που οργανώθηκαν στις διάφορες χαλαρές σοσιαλιστικές κινήσεις που ιδρύθηκαν σε πολλές πόλεις της Ελλάδας. Οι συγκεχυμένες θεωρητικές αρχές όμως προκάλεσαν το σχηματισμό διαφόρων εσωτερικών τάσεων που σύντομα συγκρότησαν ξεχωριστές οργανώσεις με ισχυρότερη τάση τον αναρχισμό που ειδικά μετά τις διώξεις του 1894 γνώρισε ακόμα μεγαλύτερη διάδοση. Το Μάιο του 1894 λοιπόν, σύμφωνα με

την αστυνομία, ο αναρχικός φοιτητής Βαγγέλης Μαρκαντωνάτος, βασικός ομιλητής της δεύτερης Πρωτομαγιάς, έστειλε στο μεγαλοεπιχειρηματία Ανδρέα Συγγρό μιά απειλητική επιστολή με την οποία του ζητούσε 23.560 δραχμές για να εκδώσει εφημερίδα, αλλιώς, "σείεται υπο τους πόδας σου το έδαφος και άγριον τέλος σε περιμένει". Ο ειδικός αστυνόμος Μιλτιάδης Εβερτ (παππούς ναι, του σύγχρονου μας) συλλαμβάνει αμέσως δέκα στελέχη του σοσιαλιστικού συλλόγου. Ένας απο τους συλληφθέντες, ο Μάργαρας, θα πεθάνει κατά την ανάκριση ενώ τον Αύγουστο συλλαμβάνεται και ο ίδιος ο Καλλέργης.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ἄρδην

3. 1896 - 1898 Η έξαρση του αναρχισμού.

Μετά τα γεγονότα, ένας μεγάλος αριθμός νεολαίων - μελών του "Σοσιαλιστικού Συλλόγου" αποχωρεί και δημιουργεί αναρχικές ομάδες. Το Φεβρουάριο του 1895 ιδρύεται στην Αθήνα ο αναρχοσυνδικαλιστικός όμιλος "Κόσμος". Την άνοιξη του 1896 οι αναρχικοί της Πάτρας αποχωρούν απο τη "Σοσιαλιστική Αδελφότητα", συγκροτούν ομάδα και τον Απρίλιο του ίδιου χρόνου εκδίδουν την εβδομαδιαία εφημερίδα "Επί τα Πρόσω". Απο τις 2 ως τις 21 Απρίλη 1896 εξελίσσεται απεργία στα μεταλλεία του Λαυρίου με τη γνωστή αιματηρή κατάληξη, όπου συμμετείχαν ενεργά οι αναρχικοί του "Κόσμου". Την ίδια περίοδο στην Πελοπόννησο οι σταφιδοπαραγωγοί αντιμετωπίζουν τρομακτική οικονομική κρίση. Η προπαγάνδα της ομάδας "Επί τα Πρόσω" για άμεση, δυναμική δράση γνωρίζει μεγάλη απήχηση και εμφανίζεται ένα εκτεταμένο κίνημα αγροτικού αναρχισμού στα Τσουκαλείικα, τα Βραχνείικα, την Αλίσσ, τη Μπαρμπάσαινα όπου το σύνθημα "βία στη βία" εφαρμόζεται συνειδητά απο τους αγρότες που αντιμετωπίζουν το στρατό, την εθνοφυλακή και τους μπράβους των γαιοκτημόνων με τσεκούρια, τουφέκια, μπαλτάδες, αξίνες και παλούκια. Στις 3 Νοέμβρη 1896, στην Πάτρα, ο αναρχικός Δημήτρης Ματσάλης επιτίθεται με μαχαίρι και σκοτώνει τον "τραπεζίτη" (τοκογλύφο) Διονύση Φραγκόπουλο ενώ τραυματίζει το σταφιδέμπορο Ανδρέα Κόλλα. Ο Ματσάλης συλλαμβάνεται και τέσσερεις μέρες μετά αυτοκτονεί στο κρατητήριο δαγκώνοντας ένα καψούλι δυναμίτη. Ολο το 1897 τα βίαια γεγονότα στα σταφιδοχώρια συνεχίζονται ενώ η αστυνομία και ο στρατός πραγματοποιούν μαζικές συλλήψεις.

Στις 3 Ιανουαρίου 1898 στο Σκουροχώρι του Πύργου οι αγρότες επιτίθενται στη χωροφυλακή σκοτώνουν ένα χωροφύλακα και τραυματίζουν άλλους δύο. Ακολουθούν εκατοντάδες συλλήψεις στα σταφιδοχώρια ενώ την άνοιξη του ίδιου χρόνου συλλαμβάνονται ο Καλλέργης και τα βασικά μέλη της "Επί τα Πρόσω" Καραμπιλίας και Μαγγανάρας. Οι αναρχικοί της Πάτρας διαλύονται. Τελευταία εμφάνιση είναι το καλοκαίρι του 1898 όταν ο αναρχικός Βασίλης Θεοδωρίδης επιτίθεται με μαχαίρι και τραυματίζει δύο Πατρινούς τοκοφλύφους. Μιά προσπάθεια να μεταφερθεί η αναρχική δραστηριότητα στον Πύργο, με την έκδοση, τον Οκτώβρη του 1898 της αναρχικής εφημερίδας "Νέον Φως", δεν θα κρατήσει πάνω από ένα χρόνο.

«Επί τα πρόσω»

Λημμένης έκδομαδια

Όργανον τῶν κοινοκλήμονιστικῶν κοσμοπολιτικῶν ἀρχῶν

4. Ο εθνικισμός, κυρίαρχη ιδεολογία του ελληνικού κράτους.

Παρά τα βίαια γεγονότα που συνόδεψαν το "σταφιδικό" και τη διάδοση του αναρχισμού στην Αχαΐα και την Ηλεία το αναρχικό κίνημα δεν καταφέρνει να αποκτήσει πραγματική βάση στην ελληνική κοινωνία. Πέρα από κάποιες άστοχες ενέργειες ή κάποια εσωτερική αναποτελεσματικότητα των αναρχικών ομάδων, κύριος ανασταλτικός παράγοντας ήταν και ο μεγαλοϊδεατισμός και η εθνικιστική - εθνική ιδεολογία που καλλιεργείται μαζικά στα τέλη του 19ου αιώνα, με δεδομένη μάλιστα την επερχόμενη κατάρρευση της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Οι αναρχικές ομάδες προσπάθησαν, με περιορισμένη όμως επιτυχία, να πολεμήσουν τον εθνικισμό με άρθρα στις εφημερίδες τους ενώ ιδιαίτερα σημαντική δραστηριότητα στον τομέα του διεθνισμού ανέπτυξε ο επαναστάτης σοσιαλιστής Παύλος Αργυριάδης που εγκατεστημένος από το 1870 στο Παρίσι για σπουδές, μετά τη δραστήρια συμμετοχή του στην Παρισινή Κομμούνα θα γίνει μαχητικός αγωνιστής, μόνιμος δικηγόρος των γάλλων αναρχοσυνδικαλιστών και σταθερός συνεργάτης των ελληνικών ομάδων. Το 1884 ο Αργυριάδης ιδρύει το Διεθνή Σύνδεσμο Βαλκανικής Ομοσπονδίας και προπαγανδίζει τη συγκρότηση μίας συνομοσπονδίας των βαλκανικών λαών οργανωμένων με ομοσπονδιακό σύστημα διοίκησης και με κολλεκτιβιστική οικονομία που θα είχε έδρα των αντιπροσώπων την Κωνσταντινούπολη. Ο Αργυριάδης αγωνίστηκε για τη διάδοση

των ιδεών αυτών μέσα από το "Almanach de la Question sociale" (Ημερολόγιο του Κοινωνικού Ζητήματος) που εξέδιδε από το 1886 ως το θάνατό του το 1901. Και αυτή η προσπάθεια όμως δεν είχε ιδιαίτερο αποτέλεσμα. Τον Απρίλιο του 1897 στη Θεσσαλία διεξάγεται ελληνοτουρκικός πόλεμος που καταλήγει σε ήττα της Ελλάδας. Μετά την ήττα δραστηριοποιούνται ημιπαράνομες εθνικιστικές οργανώσεις που καλλιεργούν κλίμα εθνικιστικής υστερίας εστιάζοντας κυρίως στο θέμα της μακεδονίας. Σ' αυτές τις συνθήκες η αναρχική δραστηριότητα είναι σχεδόν αδύνατη. Η εθνικιστική προπαγάνδα δεν εξαπλώνεται όμως σε όλη την Ελλάδα. Το 1881 είχε προσαρτηθεί στο ελληνικό κράτος η Θεσσαλία, γεγονός που χαρακτηρίστηκε σαν η πρώτη επέκταση σε βάρος της οθωμανικής αυτοκρατορίας, η πρώτη υλοποίηση της "Μεγάλης Ιδέας". Στις αρχές του 20ου αιώνα οι αγρότες του θεσσαλικού κάμπου ζούν σε χειρότερες συνθήκες από την εποχή των οθωμανών.

Το 50,5% της συνολικής έκτασης της Θεσσαλίας είναι ιδιοκτησία μεγαλοτσιφλικιάδων (που με "διάφορους" τρόπους αποκτήθηκε μετά την προσάρτηση). Η πλειοψηφία των αγροτών ζει μέσα στα κτήματα, στα 335 "τσιφλικοχώρια", σε συνθήκες δουλείας και βιώνει στο πετσί της τον ταξικό και όχι εθνικό χαρακτήρα της κυριαρχίας. Η δράση των αναρχικών πλέον μεταφέρεται από την πελοπόννησο στη Θεσσαλία.

P. ARGYRIADES
Président de la Ligue de la Confédération Balkanique

5. 1908 - 1914 Θεσσαλικός αναρχισμός και οι προσπάθειες οργάνωσης εργατικού κινήματος.

Το φθινόπωρο του 1908 συγκροτείται στο Βόλο ένας δραστήριος όμιλος αναρχοσυνδικαλιστών με πρωτοβουλία του εργάτη Γιώργου Κόσσυβα που είχε δουλέψει στην Αλεξάνδρεια και ήταν μέλος της εκεί αναρχοσυνδικαλιστικής οργάνωσης με την οποία συνέχισε να έχει στενές σχέσεις. Με πρωτοβουλίες των αναρχοσυνδικαλιστών ιδρύεται στις 14 Δεκέμβρη 1909, με γνήσιες συνδικαλιστικές βάσεις, το πρώτο στην Ελλάδα εργατικό κέντρο, το Ε.Κ.Βόλου. Το Ε.Κ. γίνεται αμέσως πρωτοποριακός φορέας πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού προβληματισμού όπου εντάσσονται όλοι οι προοδευτικοί του Βόλου, ανάμεσά τους και ο Αλέξανδρος Δελμούζος. Το Ε.Κ.Β. διακινεί σ' όλη την Ελλάδα ανατρεπτικές μπροσούρες, όπως την "Κάτω τα Είδωλα" του Γ.Τελεμίτη (που αποτέλεσε βασικό στοιχείο κατηγορίας στη δίκη των "Αθεϊκών")

της αναρχοσυνδικαλιστικής οργάνωσης της Αλεξάνδρειας. Στις 23 Φλεβάρη 1909 ξεσπά η μαχητική απεργία των καπνεργατών του Βόλου με καταστροφές σε εργοστάσια και αποθήκες και συγκρούσεις με δυνάμεις της χωροφυλακής και του στρατού. Από σφαίρες τραυματίζονται τρεις καπνεργάτες και ένας απ' αυτούς, ο Δήμας, θα χάσει το πόδι του. Πρόεδρος της απεργιακής επιτροπής είχε εκλεγεί ο αναρχικός Γ. Αλεξανδράκης. Μετά από την υποχώρηση της εργοδοσίας και τη λήξη της απεργίας ο Αλεξανδράκης συλλαμβάνεται αλλά, μετά από κινητοποιήσεις, αποφυλακίζεται σύντομα. Το Φλεβάρη του 1910 οι αναρχοσυνδικαλιστές του Ε.Κ.Β. οργανώνουν νέα επιτυχή απεργία ενώ στις 6 Μάρτη του ίδιου χρόνου ξεσπά η αγροτική εξέγερση του Κιλελέρ που υποστηρίζεται ενεργά από το Ε.Κ.Β. Το Σεπτέμβρη του 1910, με πρωτοβουλία των αναρχικών Μπιτσάνη και Τσόκλη ιδρύεται εργατικό κέντρο και στη Λάρισα. Τα δύο εργατικά κέντρα χαρακτηρίζονται ως "φωλιά άθεων και αρνησιπάτριδων" και την άνοιξη του 1911 σφραγίζονται από την αστυνομία ενώ αρχίζουν συλλήψεις και ανακρίσεις που θα καταλήξουν στην ιστορική δίκη των "Αθεϊκών" στο Ναύπλιο, το 1914.

Η ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΤΩΝ ΑΘΕΪΚΩΝ

ΠΟΙΟΙ ΚΑΛΟΥΝΤΑΙ ΕΙΣ ΛΑΡΙΣΑΝ

6. Οι τελευταίες προσπάθειες των αναρχικών μέχρι την κυριαρχία του ΚΚΕ

Απο το 1912 ως το 1922 η Ελλάδα είναι συνεχώς αναμειγμένη σε πολεμικές συγκρούσεις (Α' και Β' Βαλκανικός, Α' παγκόσμιος, ελληνοτουρκικός πόλεμος). Κάτω από αυτές τις συνθήκες δεν υπάρχει ανοιχτή δράση των αναρχικών ομάδων. Ορισμένοι αναρχικοί που δραστηριοποιούνται επιχειρούν, συνεργαζόμενοι με άλλους προοδευτικούς και σοσιαλιστές την οργάνωση της συνεχώς αυξανόμενης αριθμητικά εργατικής τάξης. Στις 21 Αυγούστου του 1916 ξεσπούν στη Σέριφο αιματηρές συμπλοκές των απεργών μεταλλωρύχων με τη χωροφυλακή. Στην άγρια σύγκρουση σκοτώνονται τέσσερις εργάτες και τέσσερις χωροφύλακες. Οι εργάτες στη συνέχεια, κάτω από την οργανωτική καθοδήγηση του αναρχοσυνδικαλιστή Κωνσταντίνου Σπέρα, καταλαμβάνουν τα μεταλλεία, καταργούν τις τοπικές αρχές και ιδρύουν ένα εργατικό διαχειριστικό συμβούλιο. Τελικά το κίνημα καταστέλλεται από το στρατό. Η εργατική τάξη όμως σταδιακά αρχίζει να οργανώνεται. Υπάρχουν συχνές απεργίες, πολλές φορές με αντιεθνικιστικά και αντιμιλιταριστικά χαρακτηριστικά. Στις 21 Οκτώβρη 1918 ιδρύεται η ΓΣΕΕ και δύο εβδομάδες μετά, κάτω από την επίδραση της Οκτωβριανής επανάστασης, το ΣοσιαλΕργατικό Κόμμα Ελλάδας (ΣΕΚΕ), κομμουνιστικού προσανατολισμού. Στο ιδρυτικό συνέδριο της ΓΣΕΕ εκπροσωπούνται 70.000 εργάτες. Το συνέδριο σχεδόν αυτονόητα υιοθετεί την αρχή της πάλης των τάξεων, την Κόκκινη Σημαία σαν σύμβολο και σαν επίσημη γιορτή τη Διεθνή Κόκκινη Πρωτομαγιά. Σύγκρουση σημειώνεται όταν τίθεται για ψήφιση η αρχή ότι τα συνδικάτα πρέπει να μείνουν έξω από κάθε αστική επιρροή. Τότε η ομάδα των αναρχοσυνδικαλιστών με ομιλητές τους Σπέρα, Κιουχτσόγλου και Φανουράκη υποστηρίζουν ότι το συνδικαλιστικό κίνημα πρέπει να προφυλάξει τον εαυτό του όχι μόνο από κάθε αστική αλλά και από κάθε πολιτική επιρροή, προσπαθώντας να αποτρέψουν την καθυπόταξη της ΓΣΕΕ στο κομμουνιστικό κόμμα. Η θέση τους όμως μειοψηφεί στην ψηφοφορία. Στο επόμενο διάστημα η επίδραση της σοβιετικής ρωσίας στο ελληνικό εργατικό κίνημα είναι καταλυτική. Έτσι στο 2ο συνέδριο της ΓΣΕΕ (Σεπτέμβρης 1920) και παρά τις αντιδράσεις των αναρχοσυνδικαλιστών, το κομμουνιστικό κόμμα αναγνωρίζεται σαν ο μοναδικός πολιτικός εκπρόσωπος της εργατικής τάξης και αποφασίζεται η αλληλοαντιπροσώπευση στα καθοδηγητικά όργανα της ΓΣΕΕ και του ΚΚΕ. Είναι η αρχή της μονοκρατορίας του ΚΚΕ,

που αμφισβητήθηκε μόνο τη δεκαετία του 1930 από τους αρχαιομαρξιστές και τους Διεθνιστές Κομμουνιστές (Στίνας Ταμτάκος, Καστοριάδης κ.λ.π.). Κάποιοι αναρχοσυνδικαλιστές συνέχισαν να έχουν κάποια επιρροή στο εργατικό κίνημα, όπως στους τσιγαράδες στη Θεσσαλονίκη ή στους μαχητικούς αναρχοκομμουνιστές λιμενεργάτες του Πειραιά όπου ανέπτυξε σημαντική δράση ο Στ.Αρβανιτάκης. Κατά τη διάρκεια του Β' παγκόσμιου πόλεμου και του εμφύλιου, το ΚΚΕ θα πραγματοποιήσει μαζικές δολοφονίες διαφωνούντων. Θα εκτελεστούν δεκάδες αρχαιομαρξιστές, τροτσκιστές, διεθνιστές. Ανάμεσα στους δολοφονημένους και οι Σπέρας, Αρβανιτάκης...

Κ. ΣΠΕΡΑΣ

7. "Τα καλύτερα πράγματα δεν αξίζουν τίποτα χωρίς κάποιον που να τα αντιπροσωπεύει".

Νίτσε, Τάδε έφη Ζαρατούστρα.

Η γνώση της Ιστορίας είναι απαραίτητη αλλά έχει αξία μόνο όταν δεν περιορίζεται σε απλή παράθεση πληροφοριών, όταν οδηγεί σε προβληματισμό, αναζήτηση και στήριξη δράσης. Η πρώτη περίοδος του ελληνικού αναρχικού κινήματος έχει πολλές αναλογίες με τη σημερινή πραγματικότητα. Το αναρχικό ιδεώδες προσέλκυσε αρχικά "διανοούμενους" και νεολαίους προερχόμενους κυρίως από τα ανώτερα οικονομικά στρώματα που διοχέτευαν τις ανησυχίες τους ονειρευόμενοι μία κοινωνία δικαιοσύνης. Η επαναστατική συνθηματολογία του αναρχισμού στη συνέχεια επηρέασε εξαθλιωμένα τμήματα του πληθυσμού χωρίς όμως καμιά

οργανωτική συνέχεια. Κάτω από τη σημαία της αναρχίας δράσαν ακόμη απεγνωσμένα πνεύματα που πραγματοποίησαν πράξεις βίας και συγχρόνως τραγικής αυτοθυσίας. Στις αρχές του αιώνα ο αναρχισμός στην ελληνική κοινωνία δεν είναι παρά μία γραφικότητα με περιστασιακή επικινδυνότητα. Από τις διάφορες ομάδες και οργανώσεις που εμφανίστηκαν τις προηγούμενες δεκαετίες, ελάχιστοι παραμένουν ενεργοί και αυτό το φαινόμενο εξηγείται μόνο μερικά από τις διώξεις και τις αντίξοες συνθήκες. Ο αναρχισμός ουσιαστικά δεν είναι κάποια συγκεκριμένη θεωρία αλλά ηθική, πρωταρχικά προσωπική, που αγωνίζεται να κοινωνικοποιηθεί. Χωρίς εμπειρία πρακτικής δραστηριότητας ο αναρχισμός ερμηνεύεται με αλληλοσυγκρουόμενους, με νεφελώδεις τρόπους. Έτσι ένας "αναρχικός" που θεωρητικά αρνείται τα πάντα εισπράττει απ' αυτό αυτοεπιβεβαίωση χωρίς δεσμευτικές υποχρεώσεις. Η "άμεση δράση" συχνά γίνεται αντιληπτή όχι σαν αδιαμεσολάβητη αλλά σαν δράση αυτή τη στιγμή, γεγονός που προκαλεί ανυπομονησία και αναποτελεσματικότητα, που με τη σειρά τους προκαλούν απελπισία που οδηγεί είτε σε αποχώρηση είτε σε απεγνωσμένες πράξεις. Ο αναρχισμός λοιπόν είναι πρώτιστα προσωπική ηθική με βασικές παραμέτρους την αντίσταση, την αξιοπρέπεια, την αλληλεγγύη και την αυτενέργεια. Ο αναρχικός οφείλει να υλοποιεί την επανάσταση όχι σε κάποιο απώτερο μέλλον αλλά να τη βιώνει κάθε στιγμή, στις καθημερινές του σχέσεις και στάσεις. Όσο περισσότερο συμπεριφέρεται μ' αυτό τον τρόπο, τόσο πιο επικίνδυνος γίνεται. Έτσι βλέπουμε, στις δύο πρώτες δεκαετίες του αιώνα, πόσο αποφασιστική σημασία για τη συγκρότηση και ανάπτυξη του εργατικού κινήματος έχει η προσωπική αγωνιστική στάση των λίγων μεμονομένων αναρχικών που συνεχίζουν τη δράση. Ίσως η σημαντικότερη κληρονομιά της πρώτης περιόδου του ελληνικού αναρχισμού να είναι μορφές όπως ο Πλωτίνος Ροδοκανάτης, που όμως η πλούσια δράση του ανήκει στον μεξικάνικο αναρχισμό, όπως ο Κόσσυβας που πεθαίνοντας από φυματίωση το 1919 άφησε τη μικρή του περιουσία για την ίδρυση σοσιαλιστικού κέντρου στο Βόλο, όπως ο Κιουχτσόγλου που εκτός από το συγγραφικό του έργο και την αναρχοσυνδικαλιστική του δράση είχε πάρει μέρος και σε πολλές βίαιες απαλλοτριωτικές επιθέσεις σε τράπεζες στην Αλεξάνδρεια και την Κωνσταντινούπολη. (Όταν τον ετοιμοθάνατο (στο γηροκομείο) Κιουχτσόγλου επισκέφτηκε ένας παπάς που επέμενε φορτικά να τον μεταλάβει, του είπε "παπά μου φύγε γιατί θα φτύσω μέσα". Ήταν οι τελευταίες του λέξεις...)□

ΒΙΛΛΑ ΒΑΡΒΑΡΑ
Καλοκαίρι 1994 (=1984+10)